

eenstemt met caput 104 van de *lex coloniae Genetivae Iuliae*, waar- van men fragmenten in 1870 heeft opgedolven. 1)

Vatten we nu de punten, die ik daar in 't kort heb opgegeven, samen, dan is, dunkt mij, het resultaat onbetwistbaar, dat de schriftelijke overlevering van de werken der oudheid in 't algemeen genomen zene zóó groote mate van betrouwbaarheid bezit, dat ze veilig tot grondslag van wetenschappelijk onderzoek kan dienen, daar ze in zeer geringe mate afwijkt van de autographa der auteurs.

Ik zeg in het algemeen genomen, en bedoel daarmee niet zoozeer de uitzonderingen nu daargelaten, als wel de overlevering zooals die resulteert uit de verschillende handschriften derzelfde schrijvers, de overlevering, zooals die *omnium consensu* als overlevering kan worden geconstateerd.

Ik heb dit punt der betrouwbaarheid voorop gezet in mijn betoog, omdat men gewoonlijk alleen van de fouten in de overlevering spreekt, allerlei soorten van fouten opsomt, ze breed uitmeet en daardoor den schijn verwekt, dat het met onze kennis der geschriften uit de oudheid zeer treurig gesteld is, daar we maar al te zeer de dupe zijn van de willekeur en de kwade trouw der afschrijvers. Immers het gaat in dezen met de jonge en ook wel met oudere philologen als met de medici. Wanneer de aanstaande medicus de ziekten, waaraan de mensch onderworpen is, alle hoort opsommen, en in 't breede beschrijven naar haren oorsprong, hare symptomen en haar beloop,

1) Zie Bruns, *Fontes iur. Rom. antiqui*, pag. 109, 121, 159. Volkomen gelijk zijn de teksten niet. De tafel te Herculaneum gevonden kennen wij slechts in een afschrift:

Tafel te Herculaneum gevonden:

ne quis domum villamve dirueret, qu(o plus) sibi acquireret, neve quis negotiandi causa eorum quid emeret venderetve, poenaq(ue) in emptorem, qui adversus id. S. C. fecisset constituta esset (haec, ut) qui quid emisset duplum eius quanti emisset in aerarium inferre cogeretur et eius qui vendidisset irrita fieret venditio.

Dig. 18. 1. 52.

ne quis domum villamve dirueret, quo plus sibi acquireretur, neve quis negotiandi causa eorum quid emeret venderetve, poena in eum, qui adversus senatus consultum fecisset constituta est, ut duplum eius quanti emisset in aerarium inferre cogeretur, in eum vero, qui vendidisset, ut irrita fieret venditio.

De enkele afwijkingen in de lezing komen stellig niet op rekening der afschrijvers, maar op die van Paulus of zijn zegsman.

Zie verder *Corp. Inscr. Lat. IV*, pag. 269 vlg. en ook Overbeck *Pompei* 4te Aufl. pag. 477, 478.